

*Kraljestvo
domišljije*

LUTKOVNO GLEDALIŠČE
LJUBLJANA

Katja Gehrman
**Medved
in mali**

Pedagoško gradivo

Pripravili: Špela Frlic in Tjaša Tomšič

O predstavi

Avtorji predstave

Režiserka: Ivana Djilas

Prevajalka: Alenka Veler

Dramaturginja: Metka Damjan

Avtorica likovne zasnove: Donna Wilson

Scenografka: Ajda Vogelnic

Kostumografka: Jelena Proković

Avtor glasbe: Blaž Celarec

Lutkovni tehnolog: Zoran Srdić

Oblikovalec svetlobe: Srečo Brezovar

Lektorica: Metka Damjan

Igrajo: Maja Kunšič (mali, goske), Iztok Lužar (medved, jazbec, goske), Urška Hlebec (lisjak, veverica, polž, riba)

Premiera: 21. aprila 2016, Mali oder LGL

Lutkovna predstava *Medved in mali* v mehkem zavetju spletenega gozda najmlajšim gledalcem spregovori o drugačnosti in vendar podobnosti, o ljubezni in sprejemanju. Ob njej se lahko z otroki pogovarjamo o pomembnih temah, ki se močno dotikajo našega skupnega življenja: ali je vse, kar je videti drugače, tudi zares tako drugačno od nas samih? V čem smo si različni in v čem smo si podobni? In kako lahko skupaj sobivamo?

Kratka vsebina

Nekega dne se iz izgubljenega jajca izleže gosak. Ker je medved prvo bitje, ki ga zagleda, je prepričan, da je njegova mama in da je tudi on medved. Pa je medved lahko gosakova mama? Medved je velik, mali pa je majhen, rumen, ima kljun in frfota. Medved zna plezati, teči in plavati. Ampak vse to zmore tudi gosak. Mogoče pa je gosak res medved, mogoče pa je res medvedov otrok? Ko na koncu gosak ujame ribo in z njo premaga lisjaka, ni več nobenega dvoma.

O slikanici

Lutkovna predstava *Medved in mali* je nastala po dramatizaciji slikanice nemške slikarke Katje Gehrmann. Leta 2001 je zanjo na Bienalu otroške ilustracije v Bratislavi prejela nagrado zlato jabolko. Slikanica ima odlične ilustracije in je polna vizualnih in besednih domislic. Mladinska knjiga jo je v prevodu Alenke Veler izdala leta 2011.

O lutkah

Predstava je napravljena v tehniki namiznih lutk, ki jih je na povabilo režiserke predstave Ivane Djilas izdelala svetovno znana britanska oblikovalka Donna Wilson. Donna Wilson prihaja s Škotske, danes pa živi in ustvarja v Londonu. Po zaključnem nastopu na londonskem Royal College of Art, kjer je prvič predstavila svoja nenavadna bitja, je vse bolj prepoznavna in izstopa med sodobnimi oblikovalci. Njenim živalicam so se sčasoma pridružile tudi blazine, tople volnene odeje in drugi domiselni dodatki za dom. Dobitnica prestižnega priznanja za britansko oblikovalko leta 2010 svoje delo predstavlja tudi na razstavah in sodeluje z znanimi podjetji s področja oblikovanja.

Donnine pletene živalice imajo svoj značaj in ime. Medvedu, ki je dobil vlogo v predstavi, je npr. ime Veliki Ted in ima rad sir in sendvič s kumaricami. Za lutkovno predstavo *Medved in mali* je Donna svoje igrače prilagodila tako, da so iz njih lahko nastale lutke:

»Po navodilih lutkovnih tehnologov in režiserke sem jih dopolnila tako, da bo z njimi mogoče doseči več scenskih učinkov in dogajanja na odru. V lutkovnem gledališču so jim nato dodali tudi odprtine za animiranje, vstavili so držala iz različnih materialov za premikanje npr. smrčka, medvedove glave, lisičjega repa ...«

(Celotno besedilo intervjuja z Donno Wilson je dostopno na: <https://goo.gl/EknfUY>.)

Pogovor in dejavnosti po predstavi

O doživljanju predstave

Je bila otrokom predstava všeč? Kaj jih je najbolj pritegnilo? Kaj se jim je zdelo najbolj smešno? Kakšne so bile lutke? Kako so bili oblečeni animatorji lutk? Kakšna je bila glasba v predstavi? Kakšna je bila scenografija? Kdo vse nastopa v predstavi? In kaj se v predstavi zgodi?

Spodbudimo otroke, da narišejo prizor iz predstave, ki jim je najbolj ostal v spominu, in ob risbah pripovedujejo zgodbo ter orišejo odnose med glavnimi liki predstave.

Kdo je mama?

Prvo bitje, ki ga gosak zagleda, ko pokuka iz jajca, je medved. In zato misli, da je medved njegova mama. Kaj pa misli medved? Se medvedi izležejo iz jajca, tako kot se je gosak? Čigavo je potem jajce, iz katerega se je izlegel gosak? Medved vztraja, da ni gosakova mama, saj si sploh nista podobna. Kakšen je medved in kakšen gosak? Kako gosak dobi ime? Kaj zna medved? Ampak: ali ne zna vsega tega tudi gosak? Ali je medved, čeprav sta si z gosakom na videz tako različna, lahko njegova mama? Zakaj gosak medveda kliče mama in ne očka? Zakaj gosak ne pomisli, da je lisjak njegova mama?

Kaj pomeni biti mama? Kako mame skrbijo za svoje otroke? Spodbudimo otroke, da pripovedujejo o tem, kako njihove mame skrbijo zanje. Kako vedo, da jih ima njihova mama rada? Jih objame? Jih poljubi? Jih stisne k sebi, kadar jih je strah? Jih varuje pred nevarnostjo? Ali skupaj počnejo zabavne stvari?

Ali vse to v predstavi počne tudi medved? Tudi medved malega varuje pred lisjakom, ki bi ga rad pojedel. Stisne ga k sebi, ulovi mu ribo, ko je lačen. Skupaj plavata, skupaj spita. Ali torej gosak v predstavi vendarle najde mamo, ki skrbi zanj, četudi to ni tista goska, ki je izlegla njegovo jajce?

O različnih družinah

»Nekateri medvedi so pa res čudni,« pravi v predstavi lisjak, ko na koncu z drugega konca reke opazuje gosaka in medveda. Zakaj to reče? Kakšne volje je, ko opazuje medveda in malega, ki se skupaj smejeta? Ali je tudi jezen, ker mu ni uspelo pojesti gosaka za kosilo?

Obstaja veliko različnih družin. Nekatere imajo veliko članov, nekatere malo, včasih so si družinski člani po videzu podobni med seboj, včasih so povsem različni. Nekateri otroci so posvojeni. Ker njihova družina ni mogla skrbeti zanje, so dobili novo družino, novo mamo, ki skrbi zanje in jih ima rada. Je tako tudi z medvedom in malim? Pogovarjajmo se o različnih družinah. V pomoč nam je lahko slikanica Alexandre Maxeine. *Vse naše družine* (Mladinska knjiga, 2009).

Aktivnost

Spletamo družinsko zgodbo

Posedimo se v krog in primimo klobčič volne. Vsakdo, ki ima v rokah klobčič, pove eno trditev o svoji družini. Ko jo pove, klobčič poda ali vrže naprej. Poskusimo ustvariti veliko volneno spletenko in se pogovarjamo o naših družinah. Spodbudimo otroke z vprašanji: Kdo vse je član njihove družine? So si družinski člani podobni po zunanosti? Kaj najraje skupaj počnejo? Kako si med seboj pokažejo, da se imajo radi? Kako otroci kličejo svojo mamo in svojega očeta? Imajo drug za drugega ljubkovalna imena? Na koncu lahko poskusimo spletenko tudi razplesti – jo zviti nazaj v klobčič.

O različnosti

“Ti nisi medved, ti si drugačen,” reče medved malemu, ko ta vztrajno ponavlja, da je medved njegova mama. V čem vse sta si medved in gosak različna? Kaj če bi imel gosak ušesa kot medved? Ali pa če bi imel medved kljun kot gosak? Bi bil potem pol medved, pol gosak?

Se otroci spomnijo, kako se konča predstava? Kako se skupaj zabavata medved in mali?

Otroci naj v vrtec prinesejo svoje priljubljene plišaste igrače – živali. Opazujmo, kako izgledajo. Katere živali imajo ušesa, rep, tace, kljun?

Eno po eno igračo, tako da otroci ne vidijo, skrijmo v škatlo, ki ima majhno odprtino za roke.

Otroci naj jo z obema rokama potipajo. Ali uganejo, katera igrača je v škatli?

Po čem so jo prepoznali? Kako se različne živali gibajo?

Tudi ljudje se med sabo razlikujemo po spolu, barvi kože, las, oči ... Ne glede na to, kako različno izgledamo, so nam lahko vseč iste stvari.

Poskusimo in opazujmo. Otroci sedijo na tleh in vstanejo, če zanje velja trditev, ki jo izreče vzgojiteljica. Npr.: vstanejo naj tisti otroci, ki radi skačejo po lužah ... ki imajo radi juho ... ki jim je vseč zelena barva ... Otroke spodbudimo, da še sami zastavijo kakšno trditev. Na koncu se pogovorimo o tem, kaj smo ugotovili.

Pravljični gozd iz volne

Avtorica scenografije je iz dreves in oblakov, ki jih spletla britanska oblikovalka Donna Wilson, zasnovala pravljичni gozd, v katerem se gledalci znajdemo takoj, ko stopimo v dvorano.

Se otroci spomnijo, kaj vse je sestavljajo scenografijo? Kje so stala drevesa in kje so bili oblaki? Kakšne barve so bila drevesa? Iz česa so bila narejena? Kje je avtorica scene našla navdih za postavitev gozda? Kje vse umetniki iščejo navdih za svoje slike?

Drevesa v predstavi imajo različne pletene vzorce. Nekatere imajo ravne, nekatere valovite in nekatere cikcakaste črte. Iz črt nastanejo različni vzorci, podobni tistim na pleteninah. Opazujmo različne pletenine (npr. pisan šal, pulover) in vzorce, ki nastanejo z različnimi črtami.

Volnene kompozicije

Potrebujemo:

- koščke volne različnih barv in dolžin,
- lepilo,
- prosojnice.

Na sprehodu opazujmo krošnje dreves. Kako izgledajo? Postavimo se pod veje in pogledajmo v krošnje. Opazujmo. Kako se veje in listi prepletajo, kako svetloba preseva skozi (mlade) liste? Prosojnico premažimo z lepilom. Otroke spodbudimo, da iz koščkov volne, ki jih pritrdijo na prosojnico, izdelajo svojo volneno kompozicijo. Ko bo končana, jo pritrdimo na okensko šipo, da bo skozi prosevala svetloba.

Oblaki

Poseben učinek v predstavi ustvarijo oblaki, ki se pripeljejo nad glavami gledalcev. Se otroci spomnijo, kakšni so bili? Kakšne so bile kapljice? Kako so igralci uprizorili dež?

Zvok gozda

Se otroci spomnijo glasbe v predstavi? Avtor glasbe je za živali v predstavi uporabil različna zvočila, z zvoki je ponazoril njihovo gibanje.

Aktivnost

Izdelajmo različne ropotuljice, ki bodo posnemale zvoke v naravi in gibanje živali: jogurtove lončke ali plastične steklenice napolnimo z različnimi vsebinami: rižem, lešniki, smrekovimi vejicami ... Poslušajmo, kako ropotuljice zvenijo. Raziskujmo, kakšen je zvok, če ropotuljico obrnemo počasi naokrog, če jo potresemo nežno ali pa z vso močjo. Preizkusimo različne ritme. Katera ropotuljica najbolje posnema skok veverice, tek gosaka, plazenje polža, hojo medveda?

Preberimo še ...

Knjige o različnosti in sobivanju:

Anja Tuckermann: *Vsi tukaj, vsi skupaj!* (Založba Zala, 2016).

Leo Lionni: *Mali modri in mali rumeni* (Založba Miš, 2015).

Kathrin Cave: *Drugačen* (Založba Educy, 2001).

Vse dejavnosti izdelovanja lahko združimo s prebiranjem pesmic.

Pesmi o oblakih:

Anja Štefan: Oblaki so kot Smetana v: *Lonček na pike* (Mladinska knjiga, 2008).

Pesmi o dežju:

Dane Zajc: Dež v: *Drevo pravljic, pravljice in pesmi s podobami Marlenke Stupica* (Mladinska knjiga, 2013).

Lily Novy: Dež v: *Čudežni vrt, Zgodbe in pesmi s podobami Jelke Reichman* (Mladinska knjiga, 2009).

Pesmi o mami:

Tone Pavček: Mama je ena sama, Mama, Kako raste mama v: *Deček gre za soncem: pesmi o mladoletju* (Mladinska knjiga, 1998).

Poslušajmo glasbeno pravljico

Sergej Prokofjev: *Peter in volk* (Založba kaset in plošč RTV Slovenija, 2004).